

Ի՞ՆՉ ԵՆԵ ՀԱԿԱԴՐԵԼՈՒ «ՆԱԿԹԱՅԻՆ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆԸ»

Վաղրեսակ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ

Վերջին ամիսներին ադրբեջանա-թուրքական դիվանագիսությունը հրեական միջազգային կազմակերպությունների աջակցությամբ Տենդագին գործունեություն է ծավալել Արևմտահայաստանում, մասնավորապես՝ ԱՄՆ-ում: Նրանց հաջողվել է ֆաղափական խաղերի մեջ ներառել արեւմտյան մի շարք նավթային ընկերությունների եւ նրանց միջոցով ճնշումներ գործադրել մեծ տնտեսությունների կառավարությունների վրա: Մասնավորապես ԱՄՆ-ում, հայկական լոբբիզմի դեմ ձեռնարկվել է հզոր ադրբեջանամետ լոբբիստական խմբավորում, որը գործում է եւ՝ Կոնգրեսում, եւ՝ Կառավարության մեջ: Հոկտեմբեր ամսին նախատեսվում է Ադրբեջանի նախագահի նոր այցը ԱՄՆ, Ադրբեջանա-թուրքական հարազույթությունը գոյություն է հայկական դիվանագիսության ջախջախիչ պարտության եւ մինչեւ սարեվերջ Ղարաբաղը Ադրբեջանի կազմ վերադարձնելու բոլորը:

Չնայած իրադարձությունների զարգացման նման խիստ անբարենպաստ ընթացքին, հայկական դիվանագիսության կողմից լուրջ անհանգստության նշաններ չեն ցուցաբերվում, որը հարուցում է մեր ֆաղափական ընդդիմության գայությունը:

Ինչո՞ւ է տայմանավորված Հայաստանի արտաքին ֆաղափականության տասնախառնասունների հանգիստ եւ ինքնավստահ կեցվածքը: Դա լուրջ ֆաղաթածկույթ է, բաժնեկցելու համար ներքին լարված վիճակը, թե՛ իրոք մեր ազգային դիվանագիսությունը «նավթային դիվանագիսության» դեմ օժտված է անհրաժեշտ հակակշիռներով ու լծակներով:

ԱՄՆ-ի հրեական հզոր Երջանակները տեսֆարստադար Մ. Օլբրայթի աջակցությամբ Կոնգրեսին ու Կառավարությանը մղում են այն ֆայլին, որ այս պահանջները անդրկովկասյան ֆաղափականության մեջ ընդհանրապես հաշվի չառնելի հայկական գործունի դերը, այլ միայն «բավարարվի» այդ գործունի վրա ուժեղ ճնշումների գործադրմամբ: Դրանով հրեաները հերթական անգամ ցանկանում են հայերին զրկել Արեւմտահայաստանի հակամարտության մեջ խուսանավելու հնարավորությունից եւ, այսպիսով, կամա թե ակամա, հանդես են գալիս Ռուսաստանի Եւրոպայի տաճարայնության դիրքերից, ֆանի որ Հայաստանի համար Ռուսաստանը դառնում է այլընտրանք չունեցող միակ դաճնակիցը: Իր հերթին մեր երկիրը, բնականաբար, Ռուսաստանի համար դառնում է այլընտրանքից զրկված միակ հուսալի դաճնակիցը Անդրկովկասում:

Անհույս, յուրաքանչյուր երկրի համար ֆաղափական ու ճնշողական այլընտրանքների բացակայությունը վստահավոր իրավիճակ է, եղի անկանխատեսելի հետեւանքներով: Աշխարհի ամեն մի տնտեսություն ձգտում է ֆաղափական, ճնշողական եւ այլ բնույթի կապերի մեջ զսնվել աշխարհի հնարավորին չափ Եւրոպայի երկրների հետ, որը բնականորեն գործունեության ու զարգացման գլխավոր տայմանն է: Այլընտրանքի գործունի դերը մեծանում է հակամարտության մեջ զսնվող երկրների համար, որոնք հիմնախնդիրներ ունեն այլ տնտեսության (կամ տնտեսությունների) հետ, որովհետեւ ընդամենը մեկ ուժեղ դաճնակցով բավարարվելը ունի հետեւյալ թույլ կողմերը: Նախ, սկսյալ թույլ տնտեսությունը միակողմանի կախվածության մեջ է ընկնում ուժեղից, եւ բացառվում է հավասարության հիմքերի վրա համագործակցությունը: Երկրորդ, ուժեղ տնտեսության Եւրոպայի կարող են փոփոխության ենթարկվել, եւ «կրսներ» դաճնակցի տաճարայնությունը կդառնա ոչ այնքան հուսալի: Երրորդ, հակառակ կողմի հզոր ուժերի ճնշման տակ սկսյալ ուժեղ տնտեսությունը կարող է թուլանալ կամ ընկրկել եւ հնարավորություն չի ունենա տաճարայնելու ազդեցության ոլորտներն ու տաճարայնելու իր թույլ դաճնակցները:

րին (վառ օրինակ, Ռուսաստանը ի վիճակի չեղավ տաճարայնել սերբերին, ընդհանրապես իր ազդեցության ոլորտում տաճարայնել բալկանյան ու արեւելաեվրոպական նախկին սոցերկրներին):

Այսպես թե այնպես, Հայաստանի դիվանագիսության խաղաքողերը, գաղտնի ֆայլերը, տեսք է ենթադրել, որ ներկայումս գլխավորապես կառված են Ռուսաստանի հետ: Դրանց մեջ կարեւորագույնը, քերես, կառվում է ռուս-բելառուսական միությանը միանալու խաղաքողի հետ: Հավաստի տեղեկությունների համաձայն, Ռուսաստանի խորհրդարանի եւ կառավարության բարձրաստիճան ղեկավար մի շարք գործիչներ (խորհրդարանի մեծամասնությունը) եւ ֆաղափական առաջատար կազմակերպությունների ղեկավարները հակված են այն համոզմունքին, որ անհրաժեշտություն ծագելու դեպքում Ռուսաստանը տեսք է ճանաչի ԼՂՀ անկախությունը եւ Հայաստանի հետ միասին միավորի Ռուսաստան-Բելառուս միությունը:

Մեր մասնույի Եւրոպայի միջոցներ եւ ֆաղափական ուժեր բավական կողմիս արձագանք սվեցին ռուս-բելառուսական միությանը միանալուն ուղղված ստորագրությունների հավաքման գործընթացին: Մինչդեռ հակառակորդ ճամբարում այս երեւույթին առավել խորաքափանց մոտեցում են ցուցաբերում: Մասնավորապես, թուրքական «Ջումհուրիեթ» թերթը ուճադրություն է հրավիրում այն փաստի վրա, որ Հայաստանի իշխանությունները մինչեւ այժմ իրենց վերաբերմունքը չեն ցուցաբերել ստորագրությունների հավաքման գործընթացի հանդեպ: Թուրքական թերթը լուրջությունը համարում է համաձայնության նշան: Ավելին, թուրքերը կռահում են, որ Ադրբեջանի եւ արեւմտահայկ «նավթային դիվանագիսության» դեմ Հայաստանի գլխավոր խաղաքողը կարող է դառնալ ռուս-բելառուսական միությանը միանալու ստառնալիքը, ինչը Արեւմտահայկ համար կղիսվի Եւրոպայի իրենց կողմից դիվանագիսական Եւրոպայի «սայթաքման» նախանշան (Արեւմտահայկ ամեն ինչ անում է նախկին ԽՍՀՄ տարածքում ամեն տեսակ ֆաղափական, տազմական, ճնշողական միությունների ձեռնարկման դեմ եւ ձգտում է լիովին բացառել վերահիմնեզրացման գործընթացները):

Այսպիսով, կարելի է ասել, որ, ի տարբերություն մեր Եւրոպայի ֆաղափական Եւրոպայի սահմանափակ, կաղապարված դաստղությունների, կույր, միակողմանի դիրքորոշումների, Արեւմտահայկ եւ թուրքական Եւրոպայիները ֆաղգիսակցում են, որ հայերս էլ կարող ենք ունենալ մեր խաղաքողերը՝ նրանց կողմից խաղաղկվող «նավթային դիվանագիսության» դեմ: